

Divini amoris scientia – znanost božanske ljubavi

Apostolsko pismo o proglašenju Svete Terezije od Djeteta Isusa
i Svetoga Lica naučiteljicom sveopće Crkve

Ivan Pavao II.

1. Znanost božanske ljubavi, što je Otac milosrđa po Isusu Kristu izljevava u Duhu Svetom, dar je koji je dan malenima i poniznima, da upoznaju i naviještaju tajne Kraljevstva, koje su skrivene učenima i mudrima; stoga je Isus uskliknuo u Duhu Svetom, davši slavu Ocu, koji je tako odredio (usp. Lk 10,21–22; Mt 11,25–26).

Veseli se također Majka Crkva koja konstatira zato što se tijekom stoljeća Gospodin nastavlja objavljivati malenima i poniznima, osposobljavajući svoje odabranike da po Duhu Svetom, koji »ispituje svaku stvar, također i dubine Božje« (1 Kor 2,10) da govore o stvarima »koje nam je Bog dao (...) i to ne naučenim riječima čovječe mudrosti, nego naukom Duha, izlažući duhovno duhovnima« (1 Kor 2,12–13). Tako Duh Sveti vodi Crkvu prema potpunoj istini, snabdijeva je raznim darovima, uljepšava je svojim plodovima, pomlađuje ju snagom evanđelja i čini je sposobnom da istražuje znakove vremena, kako bi što bolje odgovorila volji Božjoj (usp. *LG*, 4.12; *GS*, 4).

Među malenima, kojima su bile objavljene na sasvim drukčiji način tajne Kraljevstva, svijetli Terezija od Djeteta Isusa i Svetoga Lica, redovnica Reda bosonogih karmelićanki i kojoj se ove godine navršava stota obljetnica od njezina ulaska u nebesku domovinu.

Za vrijeme svoga života, Terezija je otkrila »nova svjetla, skrivena i tajanstvena značenja« (*Ms A 83v*) i primila je od Božanskog učitelja »znanje ljubavi« koje je potom očitovala s posebnom originalnošću u svojim spisima (usp. *Ms B 1r*). To je znanje sjajan izraz njezinog poznavanja otajstva Kraljevstva i njezino osobno iskustvo milosti. Ono se može smatrati kao posebna karizma evanđeoske mudrosti, koju je Terezija, kao i drugi sveci i učitelji vjere, crpila u molitvi (usp. *Ms C 36r*).

2. Prihvaćanje primjera njezina života i njezinog evanđeoskog nauka bilo je sveopće, postojano i brzo se širilo u našem stoljeću. Gotovo nasljedujući njezinu ranu duhovnu zrelost, njezinu je svetost Crkva veoma brzo priznala. Zato je papa Pio X., 10. lipnja 1914. potpisao dekret uvođenja kauze za njezinu beatifikaciju, a 14. kolovoza 1921. papa Benedikt XV. proglasio je herojski stupanj kreposti službenice Božje. Tom je prigodom izrekao govor o putu njezinog duhovnog djetinjstva. Papa Pio XI. proglasio ju je blaženom 29. travnja 1923. Nešto poslije, 17. svibnja 1925., isti ju je papa, pred nebrotjenim mnoštvom u Bazilici sv. Petra, proglasio svetom, istaknuvši sjaj njezi-

nih kreposti i originalnost njezina učenja. Prihvaćajući molbu biskupa misi-onara, 14. prosinca 1927. proglasio ju je zajedno sa sv. Franjom Ksaver-skim, zaštitnicom misija. Počinjući od tih priznanja duhovno zračenje Tere-zije od Djeteta Isusa raslo je u Crkvi i širilo se u cijelom svijetu. Mnoge usta-nove posvećenog života i crkveni pokreti, napose u mladim Crkvama, izab-rale su je kao zaštitnicu i učiteljicu, nadahnjujući se na njezinom duhovnom učenju. Njezina poruka, često sažeta u tzv. »malom putu« koji nije drugo nego evanđeoski put svetosti za sve, bila je predmetom studija teolozima i promicateljima duhovnosti. Pod zaštitom svete iz Lisieuxa podignute su i posvećene Gospodinu katedrale, bazilike, svetišta i crkve u cijelom svijetu. Katolička crkva uvrstila je njezino štovanje u raznim obredima Istoka i Za-pada. Mnogi su vjernici mogli iskusiti snagu njezinog zagovora. Mnogi po-zvani u svećeništvo ili u posvećeni život, napose u misijama i u klauzurnim samostanima, pridaju milost božanskog poziva njezinu zagovoru i njezinu primjeru.

3. Crkveni pastiri, počevši od mojih prethodnika, vrhovni svećenici ovo-ga stoljeća, koji su postavili njezinu svetost kao primjer za sve, također su istaknuli da je Terezija učiteljica duhovnog života u nauku koji je istodobno jednostavan i dubok, a koji je ona crpla u evanđelju pod vodstvom Božan-skog učitelja i potom ga priopćila braći i sestrama u Crkvi s velikom djelotvor-nošću (usp. *Ms B 2v–3r*).

To duhovno učenje preneseno nam je napose u njezinoj autobiografiji, koja je sastavljena iz tri spisa što ih je napisala posljednjih godina svoga ži-vota, a objavljeni su godinu dana nakon njezine smrti pod naslovom *Povijest jedne duše* (Lisieux 1898.), što je pobudilo veliko zanimanje sve do naših dana. Ta autobiografija, prevedena zajedno s drugim njezinim spisima na oko pedeset jezika, učinila je Tereziju poznatom u svim krajevima svijeta, također i izvan Katoličke crkve. Jedno stoljeće nakon svoje smrti, Terezija od Djeteta Isusa nastavlja se priznavati kao jedna od velikih učiteljica du-hovnog života našega doba.

4. Zato nije čudo da su Svetoj Stolici bile upućene mnoge molbe da bude odlikovana naslovom Doktorice sveopće Crkve. Od prije nekoliko godina, i napose kako se približavala radosna obljetnica prvog stoljeća od njezine smr-ti, upućivani su sve brojniji takvi zahtjevi također i od biskupskih konferen-cija; osim toga održavali su se studijski kongresi i pojavljuju se mnoga izda-nja koja pokazuju da Terezija od Djeteta Isusa posjeduje izvanrednu mudro-st i pomaže svojim učenjem tolike muževe i žene svakog staleža da se upo-zna i uzljubi Isus Krist i njegovo evanđelje.

U svjetlu tih činjenica odlučio sam da se pozorno prouči posjeduje li svetica iz Lisieuxa svojstva da može biti ukrašena titulom *Doktora Univer-zalne Crkve*.

5. Drago mi je da u ovom kontekstu mogu ukratko podsjetiti na neke momente iz života Terezije od Djeteta Isusa. Rodila se u Alenconu u Francuskoj, 2. siječnja 1873. godine. Dva dana poslije krštena je u Crkvi Naše Gospe, primivši imena Marija Franjka Terezija. Njezini su roditelji Louis Martin i Zélie Guérin, čiji sam herojski stupanj kreposti nedavno priznao. Poslije smrti majke, 28. kolovoza 1877., Terezija se preselila s cijelom obitelji u grad Lisieux, gdje je, okružena ljubavlju oca i sestara, primila odgoj istodobno zahtjevan i pun nježnosti.

Pri kraju 1879. godine prvi put pristupa sakramentu svete ispovijedi. Na Duhove 1883. dobiva posebnu milost ozdravljenja od jedne teške bolesti posredovanjem Naše Gospe od Pobjede. Odgajana kod sestara benediktinki prima prvu svetu pričest 8. svibnja 1884., nakon ozbiljne pripreme koju je okrunilo posebno iskustvo milosti intimnog sjedinjenja s Isusom. Nakon nekoliko tjedana, 14. lipnja iste godine, prima sakrament svete potvrde, sa životom sviješću onoga što sa sobom donosi dar Duha Svetoga kroz osobno sudjelovanje u milosti Duhova. Za Božić g. 1886. živi duhovno iskustvo veoma duboko, što ga je nazvala »potpunim obraćenjem«. Zahvaljujući njemu, nadvladava emotivnu osjetljivost uzrokovanu gubitkom majke i započinje »divovsku trku« na putu savršenosti (usp. *Ms A 44v–45v*).

Terezija želi prihvatiti kontemplativni život u Karmelu u Lisieuxu, kao njezine sestre Paulina i Marija, ali joj to nije bilo moguće zbog mlade dobi. Za vrijeme hodočašća u Italiju, nakon što je posjetila Svetu Kuću u Loretu i mjesta Vječnoga Grada, za vrijeme audijencije koju je udijelio papa vjernicima biskupije iz Lisieuxa, 20. studenog 1887., sa sinovskom hrabrošću zamolila je od pape Leona XIII. da može ući u Karmel u dobi od 15 godina.

U Karmel u Lisieuxu ulazi 9. travnja 1888. godine, gdje prima odijelo reda Djevice 10. siječnja sljedeće godine, i polaže vječne zavjete 8. rujna 1890., na blagdan rođenja Blažene Djevice Marije. U Karmelu započinje hod prema savršenosti kako ga je zacrtala Majka Utemeljiteljica Terezija od Isusa, s autentičnom revnošću i vjernošću, ispunjavajući razne službe u zajednici koje su joj bile povjerene. Prosvjetljena Božjom Riječju i proživljujući na poseban način kušnju bolesti svoga preljubljenog oca, Louisa Martina, koji umire 29. srpnja 1894. g., Terezija se upućuje prema svetosti, inzistirajući na središnjosti ljubavi. Otkriva i priopćuje novakinjama koje su bile povjerene njezinoj skrbi, mali put duhovnog djetinjstva, u kojem napredujući ulazi sve više u otajstvo Crkve, i privučena Kristovom ljubavlju, osjeća u sebi da raste zvanje apostolsko i misionarsko, koje ju potiče da sve sa sobom povede u susret Božanskom Zaručniku.

Na blagdan Presvetog Trojstva, 9. lipnja 1895., prikazuje se kao žrtva paljenica Milosrdnoj Božjoj ljubavi. Sljedeće godine 3. travnja, u noći između Velikog četvrtka i Velikog petka, otkriva prvi znak bolesti koja će je

odvesti u smrt. Terezija prima taj znak kao tajanstveni posjet Božanskog Zaručnika. Istodobno ulazi u kušnju vjere koja će trajati sve do njezine smrti. Kako joj se zdravlje pogoršavalo, 8. srpnja 1897. g., biva smještena u kućnu bolnicu. Njezine su sestre i druge redovnice pamtile njezine riječi, dok su se boli i kušnje, koje je podnosila strpljivo, pojačavale da bi završile smrću, dana 30. rujna 1897. godine. »Ne umirem nego ulazim u život«, pisala je jednom svome duhovnom bratu vlč. Bellieru (Pismo 244). Njezine posljednje riječi: »Moj Bože, ja te ljubim« pečat su njezine egzistencije.

6. Terezija od Djeteta Isusa ostavila nam je spise koji su joj s pravom zaslužili naziv učiteljice duhovnog života. Njezino glavno djelo ostaje isповijest njezina života u tri autobiografska rukopisa (*Manuscripts autobiographiques* A, B, C) koji su prvotno bili objavljeni pod naslovom *Povijest jedne duše* koji je potom postao slavan.

U rukopisu A, koji je napisan po nalogu sestre Agneze od Isusa, koja je tada bila poglavarica samostana, i koji joj je bio uručen 21. siječnja 1896., Terezija opisuje razdoblja svoga religioznog iskustva: prve godine djetinjstva, napose događaj njezine prve svete pričesti i svete potvrde, mladost, pa sve do ulaska u Karmel i njezini prvi zavjeti.

Rukopis B, napisan za vrijeme duhovnih vježbi iste godine na molbu sestre Marije od Presvetog Srca, u njoj su zasigurno najljepše stranice svetice iz Lisieuxa, koje su najpoznatije i najviše navođene. U njima se očituje puna zrelost Svetice koja govori o svome pozivu u Crkvi, Kristovoj Zaručnici i Majci duša.

Rukopis C, sastavljen u mjesecu lipnju i u prvim danima srpnja 1897. nekoliko mjeseci prije njezine smrti, posvećen je poglavarici Mariji Gonzagi, koja ga je tražila, nadopunjuje sjećanja iz rukopisa A o životu u Karmelu. Te stranice odaju nadnaravnu mudrost autorice. O tom završnom razdoblju svoga života, Terezija zapisuje neka najuzvišenija duhovna iskustva. Posvećuje dirljive stranice kušnji vjere: milost čišćenja koja je uranja u jednu dugu i bolnu tamnu noć, rasvijetljenu njezinom vjerom u očinsku i milosrdnu ljubav Božju. Još jednom i bez ponavljanja Terezija dopušta da zasjaji blistavo svjetlo evanđelja. Nalazimo tu najljepše stranice što ih je posvetila pouzdanom predanju u ruke Božje, jedinstvu između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjemu, svome misionarskom zvanju u Crkvi.

U tim trima rukopisima, koji se podudaraju u tematskom jedinstvu i progresivnom opisivanju njena života i duhovnog hoda, Terezija nam je ostavila originalnu autobiografiju o povijesti svoje duše. Na temelju nje razabire se da je njezin život bila jedna egzistencija kroz koju je Bog uputio svijetu jasnu poruku, pokazujući evanđeoski put, »mali put«, kojim svi mogu ići, jer su svi pozvani na svetost.

U 266 svojih pisama, koja su sačuvana, a upućena su članovima obitelji, redovnicama, »braći« misionarima, Terezija priopćuje svoju mudrost, razvijajući naučavanje koje je zapravo duboko obavljanje duhovnog vođenja duša.

Dio njezinih spisa čine 54 pjesme koje su nadahnute Svetim pismom i od kojih neke imaju veliku teološku i duhovnu vrijednost. Među njima zaslužuju poseban spomen »Živjeti od ljubavi« (P 17) i pjesma »Zašto Te ljubim, o Marijo!« (P 54), što je originalna sinteza životnog puta Blažene Djevice Marije prema evanđelju. Tome treba nadodati osam »pobožnih rekreacija« što su poetski i dramski sastavci koje je Svetica napisala i izvodila za svoju zajednicu prigodom pojedinih blagdana prema tradiciji Karmela. Treba navesti, među ostalim spisima, niz od 21 molitve. Ne smije se zaboraviti zbirka njezinih riječi što ih je izrekla posljednjih mjeseci svoga života. Te riječi, od kojih su sačuvane razne redakcije, poznate pod imenom *Posljednje riječi*, također se navode pod naslovom *Posljednji razgovori*.

7. Na osnovi pozornog studija spisa sv. Terezije od Djeteta Isusa i odjeka što su ih oni imali u Crkvi, mogu se uočiti istaknuti oblici »izvrsnog nauka«, što je temeljni element na kojemu se zasniva davanje svetici naslova *Doktor Crkve*. Prije svega je uočljivo postojanje posebne karizme mudrosti. Uistinu, ta mlada karmelićanka bez ikakve posebne teološke pripreme, ali rasvijetljena svjetlom evanđelja, osjeća se poučena od Božanskog Učitelja, koji, kao što sama kaže za Krista, jest »Doktor doktora« (*Ms A 83v*), od kojega crpe »božanske pouke« (*Ms B 1r*). Osjeća da su se u njoj ispunile riječi Svetoga pisma: »Ako je netko malen neka dođe k meni...; milosrđe je udijeljeno malenima« (*Ms B 1v*; usp. Izr 9,4; Mudr 6,6) i zna da je poučena u božanskoj ljubavi, koja je skrivena mudrima i učenima, a koje se božanski Učitelj udostojao objaviti njoj, kao malenoj (*Ms A 49r*; usp. Lk 10,21–22).

Papa Pio XI., koji je smatrao Tereziju iz Lisieuxa kao »zvijezdu svoga pontifikata«, ne ustručava se ustvrditi u govoru na dan njezine kanonizacije, 17. svibnja 1925. g.; »...ona se otvorila istom Duhu istine, koji se običava skriti mudrima i učenima, a objaviti malenima; kao što svjedoči naš prethodnik, toliko je bila obdarena poznavanjem uzvišenih stvari da je mogla pokazivati drugima siguran put spasenja« (*ASS 17, 1925.*, str. 213).

Njezino učenje nije samo sukladno Svetom pismu i katoličkoj vjeri, nego se ističe svojom *dubinom i postignutom mudrom sintezom*. Njezin je nauk istodobno ispovijest vjere Crkve, iskustvo kršćanskog otajstva i put svetosti. Terezija nudi zrelu sintezu kršćanske duhovnosti; ujedinjuje teologiju i duhovni život, izražava se snažno i s autoritetom, s velikom sposobnošću uvjeravanja i komunikacije, kao što pokazuje prihvaćanje i rasprostranjenost njezine poruke u Božjem narodu.

Terezijino učenje izražava s dosljednošću i ujedinjuje u jednu harmoničnu cjelinu dogme kršćanske vjere kao nauk istine i iskustvo života. Ne smije su u tome smislu zaboraviti da razumijevanje poklada vjere što su nam ga apostoli prenijeli, kao što uči Drugi vatikanski sabor, napreduje u Crkvi pod vodstvom Duha Svetoga (*Dei Verbum*, br. 8).

U spisima Terezije iz Lisieuxa možda ne nalazimo kao kod drugih doktora Crkve, znanstveno obrađeno predstavljanje božanskih stvari, ali možemo zapaziti prosvijetljeno svjedočanstvo vjere, koje, dok prima s pouzdanom ljubavlju Božju milosrdnu susretljivost i spasenje u Kristu, objavljuje otajstvo i svetost Crkve.

S pravom se, dakle, može prepoznati u svetici iz Lisieuxa karizmu Doktora Crkve, bilo po daru Duha Svetoga koji je primila da bi živjela i izrazila iskustvo svoje vjere, bilo po posebnom razumijevanju Kristova otajstva. U njoj se stapaju darovi novoga zakona, milost Duha Svetoga koji se očituje u živoj vjeri koja djeluje s pomoću ljubavi (usp. sv. Toma Akvinski, *Summa Theol.* I–II, q. 106, a. 1; q. 108, a. 1).

Možemo primijeniti na Tereziju iz Lisieuxa ono što je rekao moj prethodnik Pavao VI. o jednoj drugoj mladoj svetici, doktorici Crkve, Katarini Sijenskoj: »Ono što nas se najviše doimlje kod Svetice jest ulivena mudrost, tj. sjajno, duboko i zanosno prihvaćanje božanskih istina i otajstava vjere, prihvaćanje također i uz pomoć posebnih naravnih darova, ali očito čudesno, zahvaljujući karizmi mudrosti Duha Svetoga« (*AAS* 62, 1970., str. 675).

8. Svojim posebnim učenjem i svojim izvrsnim stilom, Terezija je autentična učiteljica vjere i kršćanskog života. Kroz njezine spise, kao i kroz spise Svetih Otaca, prolazi oživljujuća limfa katoličke tradicije čije se bogatstvo kao što potvrđuje Drugi vatikanski sabor, »ulijeva u praksu i život vjernika i Crkve koja moli« (*Dei Verbum*, br. 8).

Učenje Terezije iz Lisieuxa, kad se uzme u svome književnom rodu koje odgovara njezinu odgoju i njezinoj kulturi, i ako se uspoređuje s posebnim okolnostima njezina doba, pojavljuje se u providencijalnom jedinstvu s najizvrsnijom tradicijom Crkve, bilo po svojoj ispovijesti katoličke vjere, bilo po promicanju najautentičnijeg duhovnog života, koji se predlaže svim vjernicima na živ i pristupačan način.

Ona je učinila da je čar evanđelja zasjao u našem vremenu; imala je misiju da učini to da se upozna i uzljubi Crkva, mistično tijelo Kristovo; pomogla je ozdraviti duše od strogosti i strahova janzenizma, koji su bili više skloni da ističu Božju pravednost nego njegovo božansko milosrđe. Promatrala je i adorirala u Božjem milosrđu sve božanske savršenosti, jer »čak i Božja pravda (možda više nego bilo koja Božja savršenost) čini mi se zadjenuta ljubavlju« (*Ms A 83v*). Postala je tako živa ikona onoga Boga koji po molitvi Crkve svoju »svemogućnost najviše očituje praštanjem« (usp. *Rimski misal*, zborna molitva, 26. nedjelja kroz godinu).

Premda Terezija nema pravo i vlastito usustavljeno učenje, ipak posebni odsjevi njezinoga nauka proizlaze iz njezinih spisa, koji kao po karizmi Duha Svetoga, dotiču samo središte poruke objave u originalnoj i jedinstvenoj viziji, predstavljajući jedno učenje velike kakvoće.

Središte njezine poruke uistinu je samo otajstvo Boga Ljubavi, Trojstvenog Boga, koji je beskrajno savršen u samome sebi. Ako ispravno duhovno iskustvo treba biti u skladu s objavljenim istinama, kroz koje Bog sâm sebe daje i otajstvo svoje volje (usp. *Dei Verbum*, br. 2), treba ustvrditi da je Terezija imala iskustvo božanske objave, postigavši da promatra temeljne stvarnosti naše vjere ujedinjene u otajstvu trojstvenog života. Na vrhu kao izvor i cilj, milosrdna ljubav triju božanskih Osoba, kao što ona to izražava, napose u svome *Činu prikazanja milosrdnoj ljubavi*. U temelju, od strane subjekta, jest iskustvo da smo posinjena djeca Isusova Oca; to je najautentičniji smisao duhovnog djetinjstva, tj. iskustva božanskog posinjenja pod poticajem Duha Svetoga. Također u temelju ovog učenja pred nama je bližnji, drugi, na čijem spasenju moramo surađivati s Isusom, sa samom njegovom milosrdnom ljubavlju. Kroz duhovno djetinjstvo doživljava se da sve dolazi od Boga, k Njemu se vraća i u Njemu boravi za spasenje svijju, u otajstvu milosrdne ljubavi. To je doktrinalna poruka što ju je naučavala i živjela svetica.

Kao i za svece Crkve svih vremena, također i za nju, u njezinom duhovnom iskustvu, središte i punina objave jest Krist. Terezija je upoznala Isusa Krista, zavoljela ga je, i uzljubila poletom zaručnice. Prodrila je u otajstva njegova djetinjstva, u riječi njegova evanđelja, u patnju sluge patnika, koja je utisnuta u njegovo sveto lice, u sjaj njegove slavne egzistencije, u njegovu euharistijsku nazočnost. Pjevala je sve izraze Kristove božanske ljubavi, kako ih predstavlja evanđelje (usp. *PN 24*, »Isuse moj preljubljeni, sjeti se!«).

Terezija je bila na poseban način prosvijetljena o stvarnosti Mističnog Tijela Kristova, o različitosti njegovih karizmi, o darovima Duha Svetoga, o odličnoj snazi ljubavi, koja je samo srce Crkve, u kojoj je ona našla svoje zvanje kontemplativke i misionarke (sup. *Ms B 2r–3v*).

Na kraju, među najoriginalnijim poglavljima njezinog duhovnog učenja treba spomenuti mudro istraživanje što ga je Terezija razvila o tajni i o hodu blažene Djevice Marije, stigavši do rezultata koji su veoma blizu učenju Drugog vatikanskog sabora u poglavlju VIII. konstitucije *Lumen Gentium*, i onome što sam sam napisao u svojoj enciklici *Redemptoris Mater* od 25. ožujka 1987. godine.

9. Prvotni izvor njezinog duhovnog iskustva i učenja jest Božja riječ u Starom i Novom zavjetu. Ona sama to priznaje, napose ističući svoju žarku ljubav prema evanđelju (usp. *Ms A*, 83v). U njezinim spisima ima više od tisuću citata iz Biblije; više od četiri stotine iz Starog i više od šesto iz Novoga zavjeta. Unatoč neprikladnoj pripremi i manjku instrumenata za studij i

tumačenje svetih spisa, Terezija je uronila u meditaciju Božje Riječi s vjekom i s osobitom neposrednošću. Pod utjecajem Duha Svetoga dostigla je za sebe i za druge duboko poznavanje Božanske objave. Sa svojim usredotočenjem punom ljubavi prema Svetom pismu – htjela je čak studirati hebrejski i grčki da bi bolje razumjela slovo i duh svetih spisa – upozorila je na važnost što ga biblijski izvori imaju u duhovnom životu, istaknula je originalnost i svježinu evanđelja, trijezno je njegovala duhovno tumačenje Božje Riječi. Tako je otkrila skrivena blaga, prisvojivši riječi i događaje s nadnaravnom smionošću kao, primjerice, kad je čitala tekstove sv. Pavla (usp. 1 Kor 12–13), naslutila je svoje zvanje ljubavi (usp. *Ms B 32–3v*). Prosvijetljena objavljenom Riječi, Terezija je napisala genijalne stranice o jedinstvu između ljubavi prema Bogu i ljubavi prema bližnjemu (usp. *Ms C 11v–19r*); i poistovjetila se s Isusovom molitvom na Posljednjoj večeri, kao izraz njegovog posredovanja za spasenje svijetu (usp. *Ms C 34r–35r*).

Njezino učenje sukladno je, kao što je već rečeno, učenju Crkve. Već od djetinjstva bila je odgajana u obitelji da sudjeluje u molitvi i u javnom bogoštovlju. Pripremajući se na prvu svetu ispovijed i svetu pričest, te na svetu potvrdu pokazala je izvanrednu ljubav prema istinama vjere, i naučila je gotovo napamet Katekizam (usp. *Ms A 37r 37v*). Na kraju svoga života napisala je svojom vlastitom krvlju *Apostolsko vjerovanje* kao izraz svoga bezrezervnog pristajanja uz ispovijest vjere.

Osim što se hranila riječima Svetoga pisma i učenjem Crkve, Terezija se od mladosti hranila naukom iz knjige *Nasljeduj Krista*, koju je, kako sama priznaje, znala gotovo napamet. (usp. *Ms A 47r*). Za ostvarenje njezinog karmelićanskog zvanja bili su odlučujući duhovni spisi Majke utemeljiteljice, Terezije od Isusa, osobito oni koji izlažu kontemplativni i crkveni smisao karizme terezijanskog Karmela (usp. *Ms C 33v*). Ali na posve drugi način Terezija se hranila mističnim učenjem sv. Ivana od Križa, koji je bio njezin pravi duhovni učitelj (usp. *Ms A 83r*). Ne čudi stoga ako je u školi ovih dvaju svetaca, koji su naknadno proglašeni doktorima Crkve, također i ona, odlična učenica, postala učiteljica duhovnog života.

10. *Duhovni nauk Terezije iz Lisieuxa pridonio je širenju Kraljevstva Božjega*. Svojim primjerom svetosti, savršene vjernosti Majci Crkvi, potpunog zajedništva s Petrovom Stolicom, kao i posebne milosti koje je posredovala za mnogu braću i sestre misionare, dala je poseban prinos obnovljenom naviještanju i iskustvu Kristova Evanđelja, i proširenju katoličke vjere među sve narode na Zemlji.

Ne treba se mnogo zadržavati na univerzalnosti terezijanskog učenja i na svestranom prihvaćanju njezine poruke za vrijeme proteklih sto godina koje nas dijele od njezine smrti: to je dobro dokumentirano u studijama koje su načinjene u vidu dodjeljivanja svetici naslova Doktor Crkve.

Posebnu važnost u tome smislu ima činjenica što Crkveno Učiteljstvo nije samo priznalo Terezijinu svetost, nego je istaknulo njezinu mudrost i njezino učenje. Već papa Pio X. reče o njoj da je bila »najveća svetica modernog doba«. Primivši s radošću talijansko izdanje *Povijesti jedne duše*, pohvalno je istaknuo plodove koji se dobivaju iz terezijanske duhovnosti. Papa Benedikt XV. prigodom proglašenja herojskog stupnja kreposti Službenice Božje, istaknuo je put duhovnog djetinjstva i pohvalio je znanost božanskih stvarnosti, koje je Bog podario Tereziji, da bi druge poučavala putove spasenja (usp. *AAS* 13, 1921., str. 449–452). Papa Pio XI. prigodom njezine kako beatifikacije, tako i kanonizacije, istaknuto je i preporučio nauku svete, naglašujući posebno božansko rasvjetljenje (*Govori Pia XI.*, sv. I., Torino 1959., str. 91.) i nazvao ju je učiteljicom života (usp. *AAS* 17, 1925., str. 211–214). Papa Pio XII. prigodom posvete Bazilike u Lisieuxu godine 1954., potvrdio je, među ostalim, da je Terezija proniknula svojim učenjem u samo srce evanđelja (usp. *AAS* 46, 1954., str. 404–408). Kardinal Angelo Roncalli, budući papa Ivan XXIII., nekoliko je puta posjetio Lisieux, napose kad je bio nuncij u Parizu. Za vrijeme svoga pontifikata očitovao je u raznim prigodama svoju pobožnost prema svetišci i izložio je veze između učenja svete iz Avile i njezine kćeri, Terezije iz Lisieux (*Govori, Poruke, Razgovori*, sv. II., 1959–1960., str. 771–772). Više puta, za vrijeme održavanja Drugog vatikanskog sabora oči su podsjetili na njezin primjer i njezino učenje. Papa Pavao VI. na stotu obljetnicu njezina rođenja, upravio je 2. siječnja 1973. g. pismo biskupu Bayeuxa i Lisieuxa, u kojem uzvisuje primjer Terezije u traženju Boga, predlaže je kao učiteljicu molitve i teološke nade, model zajedništva s Crkvom, preporučujući studij njezinog nauka učiteljima, odgojiteljima, pastirima i samim teolozima (usp. *AAS* 65, 1973., str. 12–15). Sâm sam u raznim zgodama imao radost spomenuti osobu i učenje svete, na poseban način prigodom nezaboravnog pohoda Lisieuxu 2. lipnja 1980., kada sam sve htio podsjetiti na sljedeće: »O Tereziji iz Lisieuxa, može se s uvjerenjem reći da je Duh Božji dopustio njezinom srcu da izravno objavi ljudima našega vremena *temeljno otajstvo*, stvarnost evanđelja (...) 'Mali put' jest put 'svetog djetinjstva'. U tom putu ima nešto jedinstveno, to je genij svete Terezije iz Lisieuxa. Ima u isto vrijeme potvrda i obnova najuniverzalnije i najtemeljnije istine. Koja istina evanđeoske poruke ustvari nije najtemeljnija i najuniverzalnija od ove: Bog je naš otac i mi smo njegova djeca?« (*Učenje Ivana Pavla II.*, sv. III/1, 1980., str. 1659.).

Ovi jednostavni navodi neprekinutog niza svjedočanstava papâ ovoga stoljeća o svetosti i nauku sv. Terezije od Djeteta Isusa i o sveopćoj rasprostranjenosti njezine poruke, jasno izražavaju koliko je Crkva u svojim pastirima i vjernicima prihvatila duhovno učenje ove svete.

Znak crkvenog prihvaćanja nauka svetice jest njegova prisutnost u mnogim dokumentima redovnog crkvenog učiteljstva, posebice kada se govori o kontemplativnom i misionarskom zvanju, o povjerenju u pravednog i milosrdnog Boga, o kršćanskoj radosti, o pozivu na svetost. U tome smislu također svjedoči nazočnost njezinog učenja u najnovijem Katekizmu Katoličke crkve (br. 127, 826, 956, 1011, 2011, 2558). Ona koja je toliko voljela učiti iz katekizma istine vjere, zaslužila je da bude ubrojena među ugledne svjedoke katoličkog nauka.

Terezija posjeduje posebnu univerzalnost. Njezina osoba, evanđeoska poruka »maloga puta« pouzdanja i duhovnog djetinjstva našli su i nalaze iznenađujuće prihvaćanje koje je nadišlo svaku granicu. Utjecaj njezine poruke odnosi se u prvom redu na muževe i žene čiju je svetost i heroizam kreposti sama Crkva priznala, na crkvene pastire, teologe i osobe koje se bave duhovnošću, svećenike i bogoslove, redovnike i redovnice, crkvene pokrete i nove zajednice, muževe i žene svih staleža i sa svakog kontinenta. Svima njima Terezija upućuje svoju osobnu potvrdu da je kršćansko otajstvo, čiji je postala svjedok i apostol, učinivši se po molitvi, kako se sama smiono izrazila, »apostol apostola« (*Ms A 56r*), treba shvatiti doslovce, s najvećim mogućim realizmom, jer ima univerzalnu vrijednost u vremenu i prostoru. Snaga njezine poruke stoji u konkretnom očitovanju kako se sva Isusova obećanja ostvaruju u vjerniku koji s pouzdanjem prima u svome životu spasiteljsku nazočnost Otkupitelja.

11. Svi ti razlozi jasno su svjedočanstvo *aktualnosti* nauka svetice iz Lisieuxa i *posebnog utjecaja* njezine poruke na muževe i žene našega stoljeća. Ima još nekoliko okolnosti koje čine još značajnijim njezino proglašenje naučiteljicom Crkve našega doba.

Prije svega, Terezija je *žena*, koja je, približujući se evanđelju, znala pronaći skrivena bogatstva s onom konkretnošću i dubokim životnim i mudrim odjekom što je vlastito ženskom geniju. Ona izranja svojom univerzalnošću u onom mnoštvu svetih žena koje sjaje evanđeoskom mudrošću.

Terezija je potom *kontemplativka*. U skrovitosti svoga Karmela ona je živjela veliku avanturu kršćanskog iskustva tako da je spoznala dužinu i širinu, visinu i dubinu Kristove ljubavi. (usp. Ef 3,18–19). Bog je htio da ne budu skrivene njezine tajne, nego je osposobio Tereziju da naviješta tajne Kralja (usp. *Ms C 2v*).

Svojim životom Terezija pruža svjedočenje i teološko objašnjenje ljepote kontemplativnog života kao potpunog darivanja Kristu, zaručniku Crkve i kao živa potvrda Božjega primata nad svim stvarima. Njezin je život skroviti život koji posjeduje tajanstvenu plodnost u širenju Evanđelja i ispunja Crkvu i svijet Kristovim miomirisom (usp. *Pismo 169, 2v*).

Terezija je, na kraju, *mlada osoba*. Ona je postigla zrelost svetosti u punoj mladosti (usp. *Ms C 4r*). Kao takva ona postaje Učiteljica evanđeoskog

života, napose djelotvornog da bi osvijetlila putove mladih, koji trebaju biti protagonisti i svjedoci evanđelja među novim naraštajima.

Terezija od Djeteta Isusa nije samo po dobi najmlađi doktor Crkve, nego nam je i najbliža u vremenu, kao da se želi istaknuti kontinuitet kojim Duh Gospodnji šalje Crkvi svoje poslanike, muževe i žene, kao učitelje i svjedoke vjere. Zapravo, kakvegod bile promjene koje se mogu dogoditi tijekom povijesti i unatoč posljedicama koje one mogu imati u životu i razmišljanju ljudi pojedinih razdoblja, ne smijemo smetnuti s uma kontinuitet koji međusobno ujedinjuje naučitelje Crkve: oni ostaju u svakom povijesnom razdoblju svjedoci evanđelja koje se ne mijenja, i sa svjetlom i snagom koja im dolazi od Duha, postaju njegovi poslanici navješćujući ga u svojoj čistoći svojim suvremenicima. Terezija je učiteljica za naše vrijeme, koje žeda za živim i istinskim riječima, za herojskim i vjerodostojnim svjedočanstvima. Stoga je voljena i prihvaćena također i kod braće i sestara drugih kršćanskih zajednica, također i kod onih koji nisu kršćani.

12. Ove godine kada se slavi stota obljetnica slavne smrti Terezije od Djeteta Isusa i Svetoga Lica, dok se pripremamo na slavlje velikog jubileja 2000. godine, kad sam primio brojne molbe i od uglednih osoba, posebno od mnogih biskupskih konferencija iz cijeloga svijeta, i nakon što sam primio službenu molbu ili *Supplex Libellus*, koja mi je upravljena 8. ožujka 1997. od biskupa Bayeuxa i Lisieuxa, kao i od generala Reda bosonogih karmelićana od Blažene Djevice Marije s Gore Karmela i od generalnog postulatora toga Reda, te prethodno dobivši mišljenje od Kongregacije za nauk vjere što se tiče izvrsnog učenja (Apostolska konstitucija, *Pastor Bonus*, 73), odlučio sam povjeriti Kongregaciji za kauze svetaca koja je nadležna za to, poseban studij predmeta za dodjeljivanje doktorata svetici o kojoj je riječ.

Pošto su prikupile potrebnu dokumentaciju, spomenute dvije kongregacije su pomno razmotrile predmet: Kongregacija za nauk vjere izjasnila se 5. svibnja 1997. što se tiče »izvrsnog nauka«, a Kongregacija za kauze svetaca 29. svibnja iste godine da bi ispitala posebnu Poziciju. I 17. lipnja, kardinali i biskupi, članovi istih kongregacija, slijedeći postupak koji sam odobrio za tu prigodu, sastali su se na interdikasterijalnu sjednicu i raspravljali su o kauzi, izrazivši jednodušno naklono mišljenje da se sv. Tereziji od Djeteta Isusa i Svetoga Lica dodijeli naslov *Doktora sveopće Crkve*. To mi je mišljenje bio osobno priopćio kardinal Joseph Ratzinger, predstojnik Kongregacije za nauk vjere, i proprefekt Kongregacije za kauze svetaca, msgr. Alberto Bovone, titularni nadbiskup Cezareje i Numidije. Imajući to u vidu, 24. kolovoza, za vrijeme molitve Anđeoskog pozdravljenja, u nazočnosti stotinu biskupa i pred nepreglednim mnoštvom mladeži iz cijeloga svijeta, koji su se okupili u Parizu za 12. svjetski dan mladih, želio sam osobno navijestiti na-

kanu da ću Tereziju od Djeteta Isusa i Svetoga Lica proglasiti naučiteljicom sveopće Crkve prigodom slavljenja svjetskog misijskog dana u Rimu.

Danas, 19. listopada 1997. na Trgu sv. Petra, ispunjenog vjernicima koji su došli sa svih strana svijeta, u nazočnosti brojnih kardinala, nadbiskupa i biskupa, za vrijeme svečanog euharistijskoga slavlja proglasio sam Tereziju od Djeteta Isusa i Svetoga Lica *Doktorom sveopće Crkve* ovim riječima:

Izlazeći u susret željama velikog broja braće u episkopatu i brojnih vjernika iz cijeloga svijeta, nakon što sam saslušao mišljenje Kongregacije za kauze svetaca i pošto sam dobio mišljenje Kongregacije za nauk vjere o onome što se tiče »izvrsnog nauka«, imajući siguran uvid i nakon zrelog odlučivanja, snagom svoga apostolskog autoriteta proglašavam Svetu Tereziju od Djeteta Isusa i Svetoga Lica, djevicu, naučiteljicom sveopće Crkve. U ime Oca, i Sina i Duha Svetoga.

Nakon što smo sve izvršili kako treba, određujemo da se ovo apostolsko pismo čuva s religioznim štovanjem i da ima potpun učinak sada i u buduće; i da se tako pravedno prosuđuje i definira, te da bude ništavno i bez temelja sve što bi se o tome drukčije moglo izvršiti od bilo koga, od bilo koje vlasti, svjesno ili u neznanju.

Dano u Rimu, kod sv. Petra, pod ribarovim prstenom, dana 19. listopada godine Gospodnje 1997., a dvadesete našega pontifikata.

Preveo: p. Božidar Nagy, SJ